

Budsjettarbeid og tillitsvalgtes rolle

LL/HT mai 22

Nok pæng !?

Kort om kommunenes inntektssystem

Fram til 1986 **sikret øremerkede midler** en viss nasjonal standard , og stor grad av likhet mellom kommunene.

Dette i tråd med tanken om en **nasjonal enhetsskole**.

Fra 1986 : politisk ønske om mer lokal frihet ble realisert gjennom et **nytt inntektssystem** og langt mindre detaljerte tildelingsnøkler

Mer lokale tilpasninger , men også tilpasning til enhver tid **rådende kommuneøkonomi (jmfr frie inntekter)**

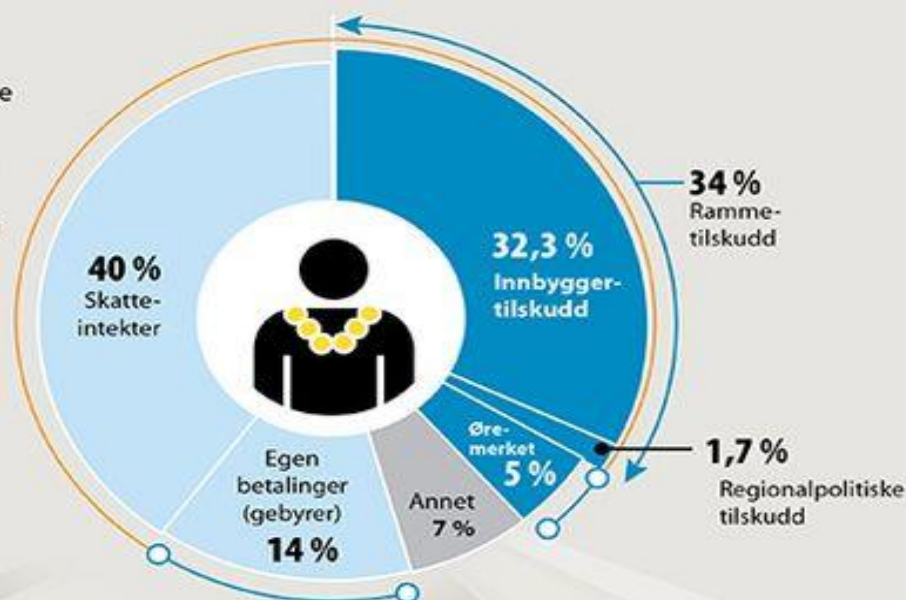
Øremerking for barnehagene borte i 2011

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Kommunenes inntektssystem - forts

I dag : **undervisningstimetallet/lesepliktavtalen, minstenormen for lærertetthet** eneste sikringen av et visst ressurnivå i skolene. **Bemanningsnormen og pedagognormen** i barnehagene.

Jmfr klassesdelingstallet borte i 2003 – elevgruppene må ikke være større enn det som er **pedagogisk og trygghetsmessig forsvarlig ? (skjønn her !)** + ivareta behovet for sosial tilhørighet

Stortinget tolket lovens bestemmelse om pedagogisk forsvarlig opplæring slik at gjennomsnittlig gruppestørrelse **ikke skal være større enn de gruppene som de gamle klassesdelingsreglene ville ha gitt ! ?**

Dagens inntektssystem - formål

Det overordnede formålet med IS er å oppnå en fordeling av de frie inntektene som bidrar til at alle kommuner skal kunne yte et likeverdig tjenestetilbud .

Har vi et likeverdig tjenestetilbud ?

Generalistkommuneprinsippet – alle pålagt de samme oppgavene gjennom lov

Hva styrer kostnadene til barnehager og skoler i kommunene?

Antall barn og unge

Barnas alder

Dekningsgrad

Oppholdstid

Små eller store enheter

Barn med særlige behov

Utdanningsprogram

Kvalifikasjoner

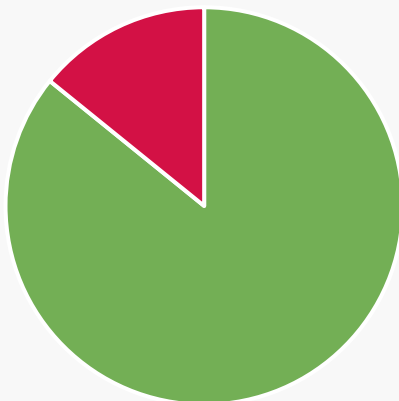
Bemanningstetthet

Lærertetthet

Ansiennitet

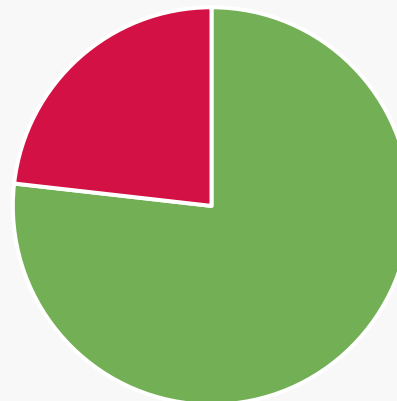
Hva går pengene til?

Grunnskole

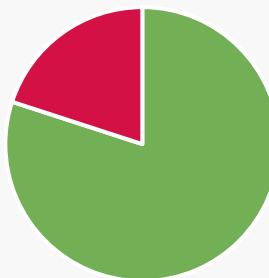
■ Lønn ■ Øvrige

Videregående

■ Lønn ■ Øvrige

Barnehage

■ Lønn ■ Øvrige

UTDANNINGS
FORBUNDET

Barnehagene plass i kommunebudsjettet

- Rammefinansiert og foreldrebetaling
 - Små statlige tilskudd
- 29,9 milliarder kroner kommunale barnehager
- 25,6 milliarder til private barnehager
- Utgjør 14 prosent av kommunens kostnader

Private barnehager og budsjettprosessen

- 53 prosent av barnehagene er private
- 50 prosent av barna går i en privat barnehage
- 5 kommuner med bare private barnehager
- 266 kommuner med både private og kommunale barnehager

Grunnskolenes rolle i kommunebudsjettet

- Rammefinansiert
 - Små statlige tilskudd
- 79 milliarder kroner kommunale grunnskoler
- Utgjør 22 prosent av kommunens kostnader
- **Store variasjoner i kostnader per elev**

Grunnskole

Hva regulerer ressursinnsatsen i grunnskolen?

§ 8-2 Minstenorm for lærertetthet

- 15 på 1-4. trinn
- 20 på 5.-10. trinn

§ 8-2. Organisering av elevane i klassar eller basisgrupper

- I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhørighet. Klassene, basisgruppene og gruppene må ikkje vere større enn det som er pedagogisk og tryggleiksmessig forsvarleg!

§ 13-10. Ansvarsomfang

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeieren for privat skole etter § 2-12 har ansvaret for at krava i opplæringsloven og forskriftene til loven blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon **dei ressursene som er nødvendige** for at kravene skal kunne oppfyllest.

Tillitsvalgtes påvirkning på kommunale budsjetter

Som **part** – rettigheter etter Hovedavtalen
(Eks: HTV med i adm.utvalg ,
budsjettmynd med mer ; ulik praksis her)

Som **politisk aktør** – påvirkning av
politiske prosesser og beslutninger som
får betydning for oss – (lokallaget)

Bli enig om **hvem** som gjør hva i forhold til
politisk påvirkning i lokallaget

Hva må gjøres ?

Politisk press sentralt for mer midler til kommunene
(øremerket !!) jmf **statsbudsjettet**

Politisk press lokalt for at mer av kommunens midler skal
gå til barnehage og skole

ATV drøfte fordeling av budsjett / prioriteringer –
kommuniserer med HTV – har dere drøftet budsjettet ?

Politisk press på kvalitetskrav i skole og kommunale og
private barnehager

Hva må gjøres ?

Kreves **jevn påvirkning** av administrasjonen (HTV møter)og politisk miljø i god tid før budsjettene fastlegges .

Bidra til at det lages **årshjul** for budsjettarbeidet der dere "maser" dere med i budsjettprosessen.

Kreves påvirkning , ansvarliggjøring av **politikere** fra de ulike partiene (skriv brev , "sætt dokk på fanget" , korridorpolitikk ...)

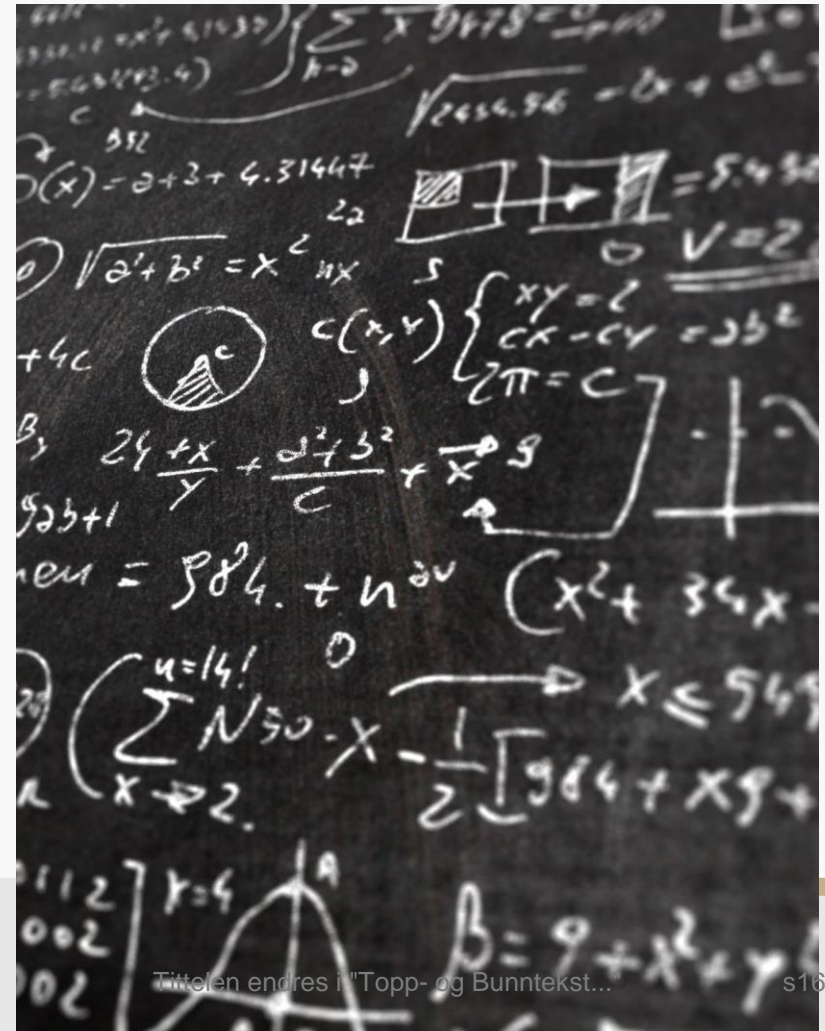
Kreves aktivitet i **media** , synliggjøre avvik mellom politikernes løfter og hva som faktisk vedtas.

Droding - status i forhold til dette/hva gjør dere?

Tildeling av budsjett til den enkelte skole

...hvordan kommer pengene til den enkelte skole , og på grunnlag av hvilke kriterier er de gitt ?

En **kriteriemodell** er en modell for beregning av hvor store rammebudsjettene for den enkelte skole blir, ut i fra gitte objektive fakta, som bla elevtall , årstimetall for undervisning , gjennomsnittlig lønn med mer

Kriteriemodell eller tenk på et tall ? Hva bør være med ?

Undervisningstimetall (minimum)

Kontaktlærertjeneste / kontaktlærer for elevråd

Tidsressurspott

Seniortiltak

Sosialpedagogisk tjeneste /rådgivning

Tidlig innsats

Delingstimer ,spesialundervisning ,særskilt norskopplæring ,....

Lønnsutgifter lærere + andre og driftsutgifter

Friske midler ! ?

Viktig at HTV prøver å få være med å drøfte kriteriemodell ! Hvem har vært med på det ?

Medbestemmelsen i Hovedavtalen

Avklare om arbeidsgiver og tillitsvalgte har den samme forståelsen av HA på arbeidsplassnivå og på kommunenivå .Jmfr **fellesskolering – del B -§ 1-5**

Jmfr § 1-1 formål og § 3-1 – arbeidsgivers plikter i forhold til de tillitsvalgte

Avklar **hvordan** medbestemmelsen skal ivaretas .
Sett opp en **møtekalender** som er i samsvar med virksomhetens budsjetttrutiner / årshjul

Formålet med Hovedavtalen

Formålet med Hovedavtalen er et uttrykk for en felles holdning og et ønske om å :

Skape et best mulig **samarbeidsgrunnlag** mellom partene på alle nivåer

Legge til rette **for gode prosesser** mellom partene og for en positiv utvikling av kvalitativt gode tjenester i kommunene

Involvere de ansatte og deres organisasjoner **så tidlig som mulig** .

Arbeidet i forhold til politikerne

Mål :

Økte ressurser til skole og barnehage

Forhindre nedskjæringer (pek på **konsekvenser**)

Argumenter med **kvalitet** (jf HA mm)

Delta på **budsjettkonferanse** 1-2 ganger i året – hvem ?

Sende skriv til kommunestyret / alle partigrupper med kommentarer til **Rådmannens budsjettforslag** (november)

Skriv til partiene etter forslag i **formannskapet** , snakk med de med mer (budsjettet i ko.styret 14 d etter f.m skapet – desember)

Bra hvis du kjenner noen politikere – gå ekstra på de

Budsjettprosessen i en kommune

Proessen før kommunestyret vedtar endelig budsjett – desember .

Her kan som sagt tillitsvalgte påvirke .

Start tidlig

Ha møter med partigrupper

HTV- møter i kommunen

Bruk lokale medier

Budsjettprosessen - forts

Foreløpige rammer for
kommunestyret legges

April – juni

Dette er en byråkratisk prosess som rådmann er ansvarlig for .Her trekker man inn både **endringer i behov** i alle sektorer og enheter og **forventede endringer i inntektene** (jmf revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen - mai)

Det er viktig at **HTV** får innflytelse i denne prosessen.

Både i forhold til etatssjefer (for de som har det ..) **før** de utarbeider sine forslag til rådmannen , og rådmannens forslag

Budsjettprosessen - forts

Kommunestyret vedtar endelig budsjett

Oktober – desember

I det øyeblikk rådmannen legger fram sitt budsjettforslag er den byråkratiske prosessen over .

Skal de økonomiske rammene endres nå må man gå på **politikerne**.

Formannskapet har møte 14 dager før budsjettet endelig vedtak i kommunestyret . Viktige forutsetninger kan bli endret helt til vedtak .

Dårlige prosesser kan ende opp i **bingo** !!

Budsjettprosessen - avslutning

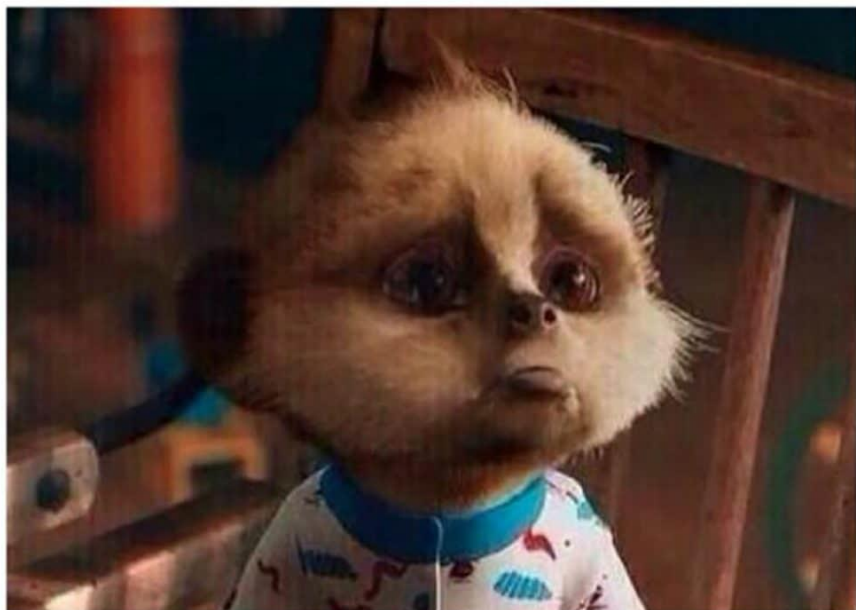
Et vedtatt kommunebudsjett er **ikke overordnet lov og avtaler**

- Dersom rammene er slik at de medfører **brudd** på lov og avtaler bør dette meldes til **statsforvalteren**. (jf ulovlig budsjett ! – ROBEK)

Økonomiplanen

**NÅR DU SER FINE KLÆR,
MEN HAR INGEN PENGER!**

- I forbindelse med utarbeidelse av årsbudsjett rulleres også økonomiplanen
- Økonomiplanen er et langtidsbudsjett som legger rammene for økonomien de **fire neste år**
- De årlige budsjetter bygger på økonomiplanen
- Her kan vi ha håp om å få inn investerings – og ombyggingssaker
- Vi som tillitsvalgte bør be om **drøftinger om økonomiplanen.**
- Er dere med her?

Årshjul

- For å **sikre deltakelse** i prosessen må dere være på hugget i forhold til å få til et **årshjul** for budsjettarbeidet – der tillitsvalgte deltakelse er med .
- Dette i forhold til det skjer på budsjettfronten gjennom **hele året**

Årshjul - eksempel

Januar / februar

Informasjonsmøte om regnskapet og resultatoppnåelsen for fjoråret

Mai

Revidert nasjonalbudsjett

Kommuneproposisjonen (jf skjønnstilskudd – 1,372 mrd, endring i rammetilskudd mv)

Skriv fra fylkesmannen med bakgrunn i kommuneproposisjonen.

Utdanningsforbundets høringsuttalelse til kommuneprop .

Budsjettkonferanse i noen kommuner med bakgrunn i dette

Drøftingsmøte om forberedelser til neste års budsjett

Årshjul

Juni

Kommunestyret/fylkestinget vedtar overordnede styringssignaler og mål for neste års budsjett

Rammetilskudd og inntektsutjevning

Budsjettjustering

Publisering av kosttratall

August

Rammetilskudd og inntektsutjevning

September

Budsjetttrundskriv , rapport fra 2. tertial

Budsjettkonferanser – lokalt ?

Oktober

Statsbudsjettet legges fram

Kommunedirektørens budsjettforslag
til formannskapet/fylkesutvalget

Grønt hefte

Statsbudsjettets konsekvens for
kommunene . Inntektssystemet

KS`s Prognosemodell – beregnet
utgiftsbehov til grunnskole

UTDANNINGS
FORBUNDET

Oktober

Skriv fra statsforvalteren
ang forslag til
statsbudsjettet

Kommentarer fra
Utdanningsforbundet
sentralt

Temanotat:

- Statsbudsjettet
- Høringsnotater og resultat
av stortingsbehandlingen

Årshjul

November

Drøfting med administrasjonen (hovedutvalg, driftsstyrer, rådmann)

Utarbeide kommentarer til rådmannens forslag – evt bruke media...

Formannskapetets/fylkesutvalgets innstilling

Desember

Vedtak i kommunestyret

Vedtak statsbudsjett

Foreløpige GSI – tall

Så HUSK:

Påvirkning av adm og politisk miljø bør skje i **god tid** før budsjettene fastlegges ; jf årshjul

Partiene må påvirkes **før gruppemøtene**

Ansvarliggjør politikere fra de ulike pol partiene med utgpkt i partiprogram, valgkampløfter, medieutspill og tidligere vedtak

Synliggjør avvik mellom politikernes løfter og hva som faktisk blir vedtatt, og mellom vedtak og som faktisk blir gjort.

Skap mediasaker selv, og delta i pågående debatter.

Dokumenter de faktiske forhold(ressursanalyser, spørreundersøkelser etc)

Data og relevante linker

- Statsbudsjettet (www.statsbudsjettet.no)
- Kommunenes budsjettdokumenter
- SSB`s statistikkbank (www.ssb.no)
- KOSTRA (www.ssb.no/kostra)
- GSI (www.wis.no/gsi)
- Udir.no.
- Tall fra egne barnehager og skoler
- [Budsjettinnflytelse og analyse av ressursbruk – tillitsvalgtes arbeid med kommunebudsjettene. Ressurshefte 6/2019](#)